

Saamhorigheid in het mbo

Roc's zijn geen anonieme leerfabrieken. Althans, niet op het niveau van de opleidingen. Er zijn hechte docententeams met vaste groepen leerlingen waarin iedereen elkaar kent. Wel willen deelnemers en docenten meer houvast.

door Truus Groenewegen

'Op het vmbo moesten dingen op bepaalde tijd af zijn. Hier op het roc moet niks, ze vertellen niks', een uitspraak van een mbo-deelnemer die managers en docenten van roc's waarschijnlijk schokt. Hun leidraad bij de inrichting van het onderwijs is immers dat ze studenten beter voorbereiden op het vervolgonderwijs door ze zelfstandig te laten leren? Het citaat komt uit het onderzoeksrapport *De menselijke maat in het beroepsonderwijs verkend* van het Expertisecentrum beroepsonderwijs, dat dit najaar verscheen. Een rapport dat positief is over hoe roc's het onderwijs organiseren. Maar, meent onderzoeker Louise van de Venne, scholen kunnen signalen van deelnemers zoals hierboven beter serieus nemen. 'Hoe deelnemers onderwijs en school ervaren, is een spiegel voor de organisatie.'

SCHAARS

Vrijwel elk roc heeft in zijn onderwijsvisie staan: 'de deelnemer centraal', maar lukt dat in de praktijk ook? Van de Venne en collega Mark Hesseling deden onderzoek naar binding en betrokkenheid van deelnemers bij het onderwijs en de school. Sinds de start eind vorige eeuw, is de schaalver-

groting in het mbo veelvuldig punt van discussie geweest, maar naar de relatie tussen schaalgrootte en onderwijskwaliteit is weinig onderzoek gedaan. Van de Venne: 'De Onderwijsinspectie zegt heel expliciet dat tussen schaalgrootte en onderwijskwaliteit geen relatie bestaat, terwijl uit Amerikaans onderzoek steeds weer naar voren komt, dat kleinere scholen leiden tot betere schoolprestaties.' Dat Nederlands onderzoek schaars is, heeft volgens haar ook te maken met de complexiteit van het begrip schaalgrootte.

Van de Venne en Hesseling hebben gekeken welke factoren binding en betrokkenheid van deelnemers bevorderen. 'Wij vatten schaal op als organiseren van het onderwijs, het primaire proces, dicht bij de deelnemer, op menselijke maat. Je kunt veronderstellen dat als opleidingen binding en betrokkenheid weten te organiseren, dit indirect leidt tot betere schoolprestaties.' Aan het onderzoek hebben studenten (van het tweede leerjaar), docenten en opleidingsmanagers meegewerkt van vier opleidingen: het ROC van Amsterdam, Zadkine, de Leijgraaf en het Alfa College.

'Op het niveau van de lespraktijk lukt het behoorlijk goed om het onderwijs dicht bij deelnemers te organiseren', aldus

Van de Venne. 'De opleidingen zijn gesitueerd in aparte, overzichtelijke units. Je ziet hechte docententeams met vaste groepen leerlingen. Iedereen kent elkaar en voelt zich gekend, roc's zijn geen anonieme leerfabrieken, zoals wel wordt gezegd. Het zijn gemeenschappen. De relatie tussen docenten en deelnemers is over het algemeen goed.'

VIERINGEN

De deelnemers vinden een goede relatie met de docent, zo blijkt uit het onderzoek, het allerbelangrijkste. Dat betekent persoonlijke aandacht en het overbrengen van enthousiasme voor het vak, maar ook dat docenten hun materialen op tijd klaar hebben en beloftes nakomen. Daarnaast hechten alle deelnemers aan orde en structuur. 'Je kan van deelnemers op niveau 3 en 4 meer zelfstandigheid verwachten, maar ook zij hebben sterk behoefte aan een

ROC ZADKINE

Binnen de opleidingen kent iedereen elkaar.

goede, vaste indeling in het rooster. Het gaat dus niet alleen om de kansarme deelnemers', zegt Van de Venne.

Deelnemers willen ook graag een eigen klas. 'Bij een versnipperd rooster kom je de ene dag die tegen, de andere dag die. Je mist het hechte verband van een klas waar je regelmatig les krijgt met z'n allen.'

Ook buiten school zouden deelnemers wel meer gemeenschappelijke activiteiten willen. Een gemiste kans voor roc's. Op dat punt is namelijk wel onderzoek voorhanden, dat uitwijst dat inhoudelijke en sociale betrokkenheid van deelnemers een voorspeller is van schoolsucces. 'In het mbo is het buitenschoolse aanbod zoals sportactiviteiten, uitstapjes en vieringen heel schraal. Maar door het sociale klimaat op dit punt te voeden, kun je als school een behoorlijke verbeter-slag maken.'

Over de individuele begeleiding in de vorm van coaching, waar veel roc's in hebben geïnvesteerd, zijn de deelnemers kritisch of ze zeggen er niet zoveel van te merken. 'Ondanks de goede wil en vaak grote inzet van docenten, doet de naam coaching meer vermoeden dan tot nu toe tot stand is gebracht. De coachingsgesprekken hebben nog te weinig diepgang. Gespreksonderwerp is niet het loopbaanperspectief van de deelnemer, zoals zou moeten, maar of deelnemers hun werk al klaar hebben, hun toetsen gedaan. Docenten raken teleurgesteld en dat heeft weer negatieve invloed op de deelnemers.'

SNIJVLAKKEN

Omdat de docent een schakel vormt tussen de deelnemer en de organisatie, weerspiegelt zich in de mate waarin deelnemers binding en betrokkenheid bij school ervaren ook de kwaliteit van de organisatie als geheel. De meeste problemen doen zich voor in de afstemming van het primaire proces op de lagen van de grotere organisatie. 'Op die snijvlakken heb je altijd wrijving', zegt Van de Venne. Dat geldt voor centraal georganiseerde diensten als ict en administratie. 'Naarmate de lijnen langer worden, het gezicht weg is en de afstand groter, worden problemen minder makkelijk opgelost.'

Dat geldt natuurlijk bovenal voor onderwijsbeleid. De onderzoekers constateren dat docenten veel ruimte krijgen om het onderwijs in te richten, maar niet altijd slagvaardig kunnen opereren. Neem een team dat zelfverantwoordelijk is, terwijl de beslissingsbevoegdheid is belegd bij de opleidingscoördinator, die meerdere opleidingen onder zich heeft. 'Docenten willen zeggenschap, maar ook houvast. Ze zijn ambivalent. Ze willen niet alles gedictieerd krijgen, maar steeds zelf het wiel uitvinden en experimenteren, is ook een zware last. Een college van bestuur moet dat spanningsveld kennen. Immers, spanningen bij de docenten hebben uiteindelijk waarschijnlijk invloed op de leerprestaties van deelnemers.'

Louise van de Venne en Mark Hesseling, *De menselijke maat in het middelbaar beroepsonderwijs verkend*, Expertisecentrum beroepsonderwijs, 2010.

brandende vragen

Engels moeilijker dan Frans

Er zijn van die dingen waar je als leerkracht tegenaan loopt en waarvan je nou eindelijk wel eens wilt weten hoe het zit. Bijvoorbeeld waarom dyslectische leerlingen meer moeite hebben met Frans dan met Engels. We vragen het Ans van Berkel, taalwetenschapper aan de Vrije Universiteit en ontwikkelaar en docent van cursussen dyslexie & vreemde talen.

'Bij het spellen van een taal heb je met twee dingen te maken: de klankletterkoppeling en de grammatica. Het Engels heeft maar liefst 21 klinkerklanken en het Frans 14. Het Engels spelt dezelfde klanken bovendien ook nog eens verschillend. Op dit punt is Engels dus moeilijker. Dat blijkt ook uit onderzoek onder *native speakers*: Engelstalige kinderen hebben na een jaar taalonderwijs 34 procent van de woorden onder de knie, bij Franstalige kinderen is dat 79 procent. Dus eigenlijk zou Frans makkelijker te leren zijn. Daar staat tegenover dat het Frans veel vreemder is voor Nederlandse kinderen. Engels horen ze voortdurend, Frans nauwelijks. En juist dyslecten pikken vreselijk veel op van gesproken taal. Mijn advies is: gebruik toch vooral die cd en oefeningen met gesproken taal in lesmethodes.

'Dan de grammatica. Daarin blijkt Engels juist makkelijker. Neem werkwoordvervoeging: in de tegenwoordige tijd zijn alle vormen hetzelfde, behalve bij de derde persoon enkelvoud – 'he gives' – maar dat hoor je. Wat je moet leren, hoor je dus ook. Voor dyslecten heel belangrijk. Het Frans daarentegen kent niet alleen veel verschillende vormen, ze klinken ook nog eens vaak hetzelfde: 'je donne, tu donnes, il donne, ils donnent'. Zelfs Franstalige volwassen dyslecten maken daar nog ontzettend veel fouten in. Veel docenten zien bij dyslectische leerlingen spelfouten door de vingers, maar van grammaticale spelfouten zeggen ze: ja, maar dat kun je leren. Dat blijkt dus niet zo te zijn.'

<< Meer informatie: Ans van Berkel, E.aj.van.berkel@let.vu.nl.

Hebt u ook een brandende vraag?
Mail naar redactie@didaktief.nl ovv 'vraagrubriek'.